

**Olga Mladenova and Boryana Velcheva, Lovech Damaskin:
A Modern Bulgarian Manuscript of the Seventeenth Century**

ABSTRACT

This book presents to linguists, literary scholars and historians of culture an important newly discovered seventeenth-century manuscript preserved in the Lovech Regional Historical Museum. The manuscript, which was assigned the name ‘Lovech Damaskin’, belongs to the third group of Early Modern damaskins according to E. I. Demina’s classification of Bulgarian sixteenth- and seventeenth-century damaskins. ‘Damaskins’ are handwritten collections of saints’ lives and other writings for spiritual and moral edification, which were popular with Bulgarians from the end of the sixteenth until the first third of the nineteenth century. The term ‘damaskin’ derives from the name of the sixteenth-century Greek clerical author Damaskēnós Stoudītēs, who printed his famous collection entitled Θησαυρός ‘Treasure’ consisting of thirty-six such texts compiled in vernacular Greek in Venice in 1557–1558.

No Early Modern Bulgarian damaskin of the third group has been published previously. The Lovech Damaskin data overturn the received views on seventeenth-century Bulgarian culture.

The centrepiece of the book is a diplomatic edition of the manuscript accompanied by a complete glossary and two analytical chapters. The authors demonstrate that the Lovech Damaskin is the best available manuscript copy of the first book to be written in Modern Bulgarian vernacular. In terms of its orthography the damaskin adheres to the norms introduced in the fourteenth century by Euthymius, Patriarch of Turnovo, and further developed within the framework of the Resava Literary School. The vernacular represented in the damaskin can be localised in the Balkan highlands of Troyan (Central Bulgaria).

The first Early Modern Bulgarian book was the oeuvre of (an) anonymous, artistically gifted cleric(s) in a cultural centre of uncertain whereabouts whose production was characterized by the adverb of time *togiva* 'then'. O. Mladenova and B. Velcheva discuss the literary output and linguistic features of this cultural centre in contrast with those of the other, more recent seventeenth-century cultural centres: those in which the adverb of time was *togazi* or *togizi*, respectively.

The first Bulgarian book in the vernacular appeared in response to a deep anxiety in Bulgarian society provoked by strenuous living conditions, widespread epidemics, prolonged periods of civil turmoil and mounting social, demographic and political crises. It consists of seven literary works with a focus on eschatology and religious morality: *On Last Judgement* by Damaskēnós Stoudītēs (sheets 1r–41v), a florilegium of selected pithy sayings (sheets 42r–45r), an interpretation of Matthew 10: 36 (sheet 45v), *On Repentance*, an intensely poetic sermon attributed to John Chrysostom (sheets 46r–57v), a praise of good and quiet women (sheet 58v), an anonymous apocryph about Apostle Paul's vision of heaven and hell (sheets 59r–84v), and, finally, a sermon against excessive drinking (sheets 85r–87v). All these writings have versions in the archaic literary language; however, the texts represented in the Lovech Damaskin are not their accurate renditions in the vernacular but exquisite re-narrations featuring additional details and embellishments.

The analysis of the Lovech Damaskin shows Bulgarian seventeenth-century culture as one maintaining a delicate balance between tradition and innovation.

Олга Младенова, Боряна Велчева. *Ловешки дамаскин. Новобългарски паметник от XVII век*. Изд. НБКМ, София, 2013, 536 с., ISBN 978-954-523-136-0

РЕЗЮМЕ

Книгата представя новооткрития ръкопис от XVII век – Ловешки дамаскин, получил името си по хранилището, където се пази – Регионалният исторически музей в град Ловеч. Написан е от неизвестни книжовници с много сходни характерни калиграфски почерци, които напомнят за писмото, познато от ръкописи, свързвани с делото на видните книжовници от XVII век Аврам Димитриевич и Кръстю Граматик. На оцелелите до наше време 87 листа намираме произведения, които обясняват ярко и живописно какво ни чака в отвъдния свят, излагат християнските представи за

греховете и добродетелите, за страшния съд и второто пришествие, и изтъкват покаянието като средство да избегнем гнева Божи. Тези произведения (*За второ пришествие* от Дамаскин Студит, *Речи избрани на древни мъже*, *За покаяние душевно*, приписвано на Йоан Златоуст, *За добрите и мълчаливи жени*, *Видение Павлово* и *Поучение против пиянството*) са известни и от други, обикновено доста по-късни и често не тъй качествени преписи. По тази причина в българската наука досега не им е било обръщано нужното внимание и тяхното значение за българската култура е било подценявано. Наличието на текста на произведенията в този ранен препис позволява да се направят достоверни изводи за езика на създателя или създателите им, който отразява български говор, разположен между Луковит и Троян в Средна Стара планина. Нещо повече, откриването на тези произведения в Ловешкия дамаскин радикално променя възгледите ни за зараждането на българската книжнина на народен език, съсредоточава изследователския интерес върху книжовното средище, където се създава и от което се разпространява този популярен есхатологичен сборник – първата книга, написана на език, разбираем за необразованите българи, осветлява по нов начин взаимодействията на това средище с другите две български книжовни средища, отговорни за създаването на четива на новобългарски език през XVII век. Централно място в книгата заемат изданието на Ловешкия дамаскин и съпровождащият го пълен лексикален индекс на употребените в него словоформи.

Книгата е предназначена за широк кръг от специалисти – филолози, лингвисти, историци на българската литература и на българския език, изследователи на археографията и книжнината от XVII век.